

СЪЮЗ НА СЪДИИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Член на Международната асоциация на съдиите (МАС)

Член на Европейската асоциация на съдиите (ЕАС)

Член на Европейски магистрати за демокрация и свободи (МЕДЕЛ)

София 1000, ул. Пиротска 7, ет.5, тел 0879686841

e-mail: office@unionofjudges.org

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Бх. № 539 - К1

Дата 03.09.2026

До

Съдиите от Конституционния съд,

бул. „Княз Ал. Дондуков“ № 1,

1000 гр. София

СТАНОВИЩЕ

на

Съюза на съдиите в България

по к. д. № 15/2026 г.

Уважаеми конституционни съдии,

Съюзът на съдиите в България представя на Вашето внимание становището си по част от предмета на горепосоченото конституционно дело – оспорената нова редакция на чл. 218, ал. 2 от Закона за съдебната власт /ЗСВ/, създадена с § 21, т. 1 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за държавния бюджет /ЗДБ/ за 2026 г., тъй като считаме, че тя пряко засяга статута на магистратите.

Възнаграждението на съдията, прокурора и следователя е част от гаранционния механизъм, който позволява изпълнението на възложените му функции независимо, без външна зависимост и без риск материалното му положение да бъде използвано като средство за натиск. Считаме, че с новата редакция на чл. 218, ал. 2 ЗСВ съществувалият преди изменението обективен статистически критерий за определяне на основното месечно възнаграждение за най-ниската съдийска, прокурорска и следователска длъжност е заменен с величина, зависима от правилата за възнаграждение на народните представители. По този начин възнагражденията в съдебната власт се поставят в зависимост от акт на политически орган, без да е предвиден самостоятелен механизъм за оценка на последиците за съдебната власт. Това създава риск не само от намаляване на доходите, но и от отслабване на стабилността на магистратския статут.

Съществената промяна на начина на формиране на основното месечно възнаграждение за най-ниската съдийска, прокурорска и следователска длъжност, което е основата за определяне от страна на Висшия съдебен съвет и на възнагражденията за по-висшите магистратски длъжности е приета с преходна разпоредба на ЗДБ, без предварителен анализ на връзката между предвидените проценти и естеството на магистратската функция, ограниченията на статута, натовареността, отговорността и необходимостта от кадрова устойчивост, като промяната е извършена в средата на бюджетна година, без предварителен диалог със съдебната власт и съсловните организации, което я прави несъвместима с принципите на правовата държава, разделението на властите и утвърдените европейски стандарти. Това нарушава **доверието и баланса между властите и противоречи на принципа на правната сигурност и предвидимост.**

Изразяваме становище, че оспорената промяна на разпоредбата на чл. 218, ал. 2 ЗСВ е в несъответствие с Конституцията на Република България и с трайната практика на Конституционния съд относно **бюджетната самостоятелност и независимостта на съдебната власт.**

Практиката на Конституционния съд формира последователен стандарт, според който самостоятелният бюджет на съдебната власт по чл. 117, ал. 3 от Конституцията е неразривно свързан с независимостта на съдебната власт по чл. 117, ал. 2. Тази самостоятелност не е счетоводна или организационна подробност, а конституционна гаранция за нормалното функциониране на съдебната власт и за невъзможността другите власти да упражняват въздействие чрез финансови инструменти. Още в Решение № 18/1993 г. КС поставя самостоятелността на бюджета като отделен конституционен проблем, а в Решение № 17/1995 г. приема, че държавният бюджет трябва да осигурява средства за функциониране на конституционно установените институции, включително органите на съдебната власт, като закон за годишния бюджет, в който липсват средства за такива институции, може да бъде противоконституционен поради парализиране на дейността им.

Дори когато даден бюджетен или осигурителен механизъм формално не премахва самостоятелния бюджет на съдебната власт, той следва да бъде преценяван през стандарта на чл. 117, ал. 2 и ал. 3 от Конституцията, ако фактически води до недостиг, несигурност или възможност за политическо въздействие върху материалното обезпечение на магистратите. Именно в този смисъл са аргументите, изведени в Решение № 4/2003 г. и Решение № 4/2015 г. на Конституционния съд.

Тази линия е потвърдена и в мотивите по Решение № 9/2022 г. по к.д. № 5/2022 г., където се приема, че ресурсите са необходим компонент на съдебната независимост, а финансовата сигурност е минимално условие за независимост. **В същия контекст е подчертано, че „властта на парите“ може да се превърне в инструмент за въздействие върху другите проявления на държавната власт.**

В своето знаково Решение № 12 от 11 ноември 2010 г. по к. д. № 15/2010 г., Конституционният съд категорично постановява, че принципът на правовата държава по чл. 4, ал. 1 от КРБ не допуска накърняване на вече придобити права и нарушаване на легитимните очаквания на субектите. Според утвърдения с това решение стандарт, повелята за стабилност на правния ред е съществена характеристика на правовата държава. Внезапни, неочаквани и финансово рестриктивни мерки, които едностранно влошават утвърдения материален статут на определена категория лица – особено когато този статут е функционална гаранция за тяхната независимост (каквото е случаят с магистратите по чл. 117, ал. 2 от КРБ) – са конституционно нетърпими.

Оспореното изменение противоречи на установената практика на Съда на Европейския съюз и на Европейския съд по правата на човека, както и с утвърдените принципи и насоки на европейско и международно ниво за необходимите гаранции за независимост на съдебната власт.

От решение от 27 февруари 2018 г. по делото C-64/16 СЕС може да се направи извод, че ниво на възнаграждение, съответстващо на значимостта на функциите, които изпълняват съдиите, представлява съществена гаранция за тяхната независимост. От същото решение следва, че **съдийската независимост предполага възнаграждението на националните съдии да се определя съгласно критерии, които не зависят от произволната намеса на изпълнителната и законодателната власт, и равнището на заплащане на съдиите да съответства на значимостта на изпълняваните от тях функции.**

В решение от 25.02.2025 г. по обединени дела C-146/23 и C-374/23 СЕС подчерта, че намаляване на съдийските заплати е допустимо само при строги условия и при наличие на извънредни обстоятелства, и никога не може да бъде насочено само към съдиите или да застрашава тяхната независимост. В същото решение приема, че принципът на съдийската независимост, разглеждан във връзка с принципа на правна сигурност, изисква **правилата за определяне на възнаграждението на съдиите да са обективни, предвидими, стабилни и прозрачни, така че да се изключи всяка произволна намеса на законодателната и изпълнителната власт на съответната държава членка.**

Европейският съд по правата на човека също разглежда материалното обезпечение на съдиите като въпрос, свързан с независимостта на съдебната власт. В делото *Zubko and Others v. Ukraine* Съдът разглежда забавено изпълнение на влезли в сила решения за изплащане на дължими суми на съдии, като фактите по делото ясно показват риска, който възниква, когато държавата не осигурява своевременно дължимите плащания поради липса на бюджетни средства. Още по-пряко, в *Kubát and Others v. Czech Republic* ЕСПЧ подчертава, че **нивото на съдийското възнаграждение трябва да бъде определяно така, че да предпазва съдиите от натиск, насочен към влияние върху техните решения и поведение.**

Консултативният съвет на европейските съдии в Магна харта на съдиите (2010) е категоричен, че съдебната независимост трябва да се гарантира, наред с другото, чрез 3

адекватно възнаграждение и задоволителна пенсионна схема. Препоръка Rec(2010)12 на Комитета на министрите на Съвета на Европа ясно постановява, че „възнагражденията на съдиите следва да бъдат съразмерни на тяхната професия и отговорности, и да бъдат достатъчно високи, за да ги предпазват от опити за въздействие, насочени към повлияване на техните решения“. Освен това, ООН в своите Основни принципи за независимостта на съдебната власт призовава за „адекватно възнаграждение, условия на служба и пенсии“ за съдиите. Консултативният съвет на европейските съдии в Становище № 1 (2001) изисква „конкретни законови гаранции срещу намаляване на съдийските заплати и осигуряване на поне де факто увеличение в съответствие с разходите за живот“. Всички тези стандарти се свеждат до една ключова идея: финансовата сигурност на магистратите е съществена гаранция за тяхната независимост. В нарочно писмо до българските власти, което изглежда е останало без отговор, Специалният докладчик на ООН по въпросите за независимостта на съдиите и адвокатите е изразено становище, че **оспорената законодателна рамка не предоставя достатъчни гаранции, за да се гарантира, че съдебното възнаграждение остава адекватно, стабилно и защитено от политическа преценка**¹.

Редица европейски съдийски организации вече са осъдили подобни мерки в други държави. Европейската асоциация на съдиите (EAJ), в становище във връзка със заплащане на съдиите в Унгария², констатира, че близки по характер ограничения върху възнагражденията на съдиите в други държави („замразявания“ и намаления) са противоречащи на европейските и международни стандарти и несъвместими с изискванията, установени в решенията на Съда на ЕС. EAJ, в становище във връзка с ограничаване на заплащане на съдиите в Чехия³, припомня, че значението на финансовата сигурност на съдиите като основен елемент на независимостта се подчертава ясно в европейските стандарти и е централен елемент в практиката на Съда на ЕС по въпроса за независимостта на съдебната власт. EAJ отбелязва също така, че **за разлика от политиците, съдиите не могат да получават допълнителни доходи поради ограниченията на длъжността си - което още повече налага възнаграждението им да бъде стабилно и защитено**.

MEDEL (Европейски магистрати за демокрация и свободи) в становище от 24 юли 2024 г.⁴ изразява загриженост, че **отслабването на съдебната независимост може да се прояви чрез замразяване на възнагражденията на съдиите и чрез различни манипулации на индексите за съдебни заплати като част от политически стратегии, засягащи финансовата сигурност на съдиите**. Организацията подчертава, че 4

¹ <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=31148>

² <https://www.iaj-uim.org/iuw/wp-content/uploads/2024/12/EAJ-Letter-to-the-Hungarian-Minister-of-Justice.pdf>

³ https://www.soudci.cz/WebContent/Czechia_EAJ%20Statement_Yerevan%202025.pdf

⁴ <https://medelnet.eu/medel-statement-on-judicial-independence-and-financial-security/>

материалната независимост на съдиите е съществена гаранция за тяхната независимост и за правилното функциониране на съдебната власт като цяло.

В заключение, на основание гореизложеното, Съюзът на съдиите в България изразява становище, че оспорената редакция на чл. 218, ал. 2 от Закона за съдебната власт противоречи на чл. 117, ал. 2 и ал. 3 и на чл. 130а, ал. 2, т. 1 от Конституцията.

Гр. София,

2.09.2026 г.

От името на УС на ССБ:

Атанас Ст. Атанасов